

A közigazgatás személyi állománya I. - A közigazgatási személyzeti politika fogalma és rendszerei: nyitott és zárt rendszer.

A közigazgatási személyzeti politika története, változásai Magyarországon. A közigazgatással foglalkozó tudományok a közigazgatás személyi állományáról. A közszerológátati dolgozók kategóriái. A közigazgatás személyi állományának létszáma, összetétele.

Dr. Iván Dániel
tanársegéd

Az előadás felépítése

- I. A közigazgatási személyzeti politika fogalma és rendszerei: nyitott és zárt rendszer**
- II. A közigazgatási személyzeti politika története, változásai Magyarországon.**
- III. A közigazgatással foglalkozó tudományok a közigazgatás személyi állományáról.**
- IV. A közszolgálati dolgozók kategóriái.**
- V. A közigazgatás személyi állományának létszáma, összetétele.**

I. A közigazgatási személyzeti politika fogalma és rendszerei: nyitott és zárt rendszer

Közzszolgálati személyzeti politika

Közzszolgálati személyzeti politika:

- Célok, alapelvek kidolgozása, meghatározása, érvényesítése, amelyek determinálják adott állam közzszolgálatában foglalkoztatottak létszámát, kiválasztását, előmenetelét, munkájának minősítését, díjazását, felelősségi alakzatait, elbocsátásának feltételeit és ezáltal az egész közzszolgálat arcukat, jellegét.

Nyitott és zárt személyzeti rendszerek I.

NYÍLT RENDSZER	ZÁRT RENDSZER
zsákmányrendszer (spoil system)	érdemrendszer (merit system)
hűség – politikai elemek	szakértelem – szakmai elemek
politikai befolyás, hűség	politikailag semleges
nincs életpályamodell	életpályaszerű munkavégzés
nem állandó	állandó köztisztviselői kar
nincs stabilitás	foglalkoztatás stabilitása
hasonló a munkaerőpiaci szabályozáshoz (munkajogi jelleg)	jogviszony szabályozása élesen elkülönül a munkajogtól
a jogviszony rugalmas (pl. könnyebben megszüntethető)	a jogviszony szigorúan szabályozott (pl. megszüntetése csak kivételes esetekben lehetséges)

Nyitott és zárt személyzeti rendszerek II.

NYÍLT RENDSZER	ZÁRT RENDSZER
szabad bérrendszer (illetmény alku tárgya)	kötött bérrendszer (illetmény tv.-ben rögzített)
nem tv. határozza meg az előmenetelt	előmenetel törvényben szabályozott módon (garantált)
továbbképzés nem tv.-ben előírt (munkáltató dönti el)	folyamatos képzés, továbbképzés (tv.-ben rögzítettek szerint)
nincs kötelező besorolás	besorolási rendszer
kevesebb szabadság	több szabadság
• a lakosság közvetve/közvetlenül választja, vagy kinevezik• határozott idejű, a következő választásig tart• nem közszolgálati tisztviselő• feltétel: választó jog• Kttv. szabályai csak kisegítő jellegűek	• munkáltató nevezi ki• határozatlan idejű• alapvetően közszolgálati tisztviselő• feltétel: Kttv. szigorú szabályai, végzettség• Kttv. szabályai meghatározóak

A KÉT RENDSZER KEVEREDIK A GYAKORLATBAN

II. A közigazgatási személyzeti politika története, változásai Magyarországon

A közigazgatási személyzeti politika története I. / Feudalizmus I.

Központi szint:

- Az adminisztratív feladatokat **egyházi személyek** látták el --> **állandósulásával** létrejön a **KANCELLÁRIA** (vezetője a kancellár, helyettese az alkancellár (ő a tényleges vezető))
- gazdasági, társadalmi fejlődés --> komplexebb, bonyolultabb és több feladat jelentkezik, amely **szakértelmet igényel.**
- **alkalmazottak:** jogászok, egyházi személyek, deákok
- XIV. század --> a kancellária tevékenysége kettéválik:
 - Nagykancellária: belügy
 - Titkos kancellária: külügy
- átalakult a tevékenységének jellege is --> oklevelek kiállítása, Királyi Tanács / Ogy. elé kerülő ügyek előkészítése, végrehajtása

A közigazgatási személyzeti politika története II. / Feudalizmus II.

Helyi szint:

királyi vármegyék (vármegyerendszer)

- Vezetője: várispán (megyeispán), helyettese: udvarispán
- Feladatai: birtokok igazgatása, jövedelmek behajtása, hadvezér
- Vármegyék funkciója átalakul --> új feladat: szervezeti keret biztosítása a köznemesség önvédelmi harcához

nemesi vármegyék

- Vezetője: főispán, igazgatási feladatok: alispán, adminisztráció: jegyző

városok

- XII-XIII. század, városjog (szabadságlevél),
- Vezetője: bíró, 12 tagú tanács, városi jegyző

A közigazgatási személyzeti politika története III. / Felvilágosul abszolútizmus I

A közig. személyzeti politika kialakulásának kezdete:

- Mária Terézia (1740-1780), II. József (1780-1790)
- robbanásszerű gazdasági és társadalmi fejlődés → egyre több szakemberre van szükség
- állandó alkalmazás, fizetség ellenében
- kezdetben: mérnöki, műszaki végzettséggel rendelkeztek (állategészségügy miatt megjelentek az orvosok is) → állandó alkalmazás + fizetség

A közigazgatási személyzeti politika története IV. / Felvilágosul abszolútizmus II

Mária Terézia:

- centralizáció
- tisztviselők lojalitásának erősítése az uralkodó irányában a földesurakkal szemben (igazgatási központok létrehozása, közpénzből lakások a megyei tisztségviselőknek) főispánok ellenáltak, mert félték a többletköltségektől és a nemesi kiváltságok elvesztésétől

II. József:

- centralizáció folytatódik,
- jó köztisztviselők = jó közigazgatás
- igazságosság követelménye, együttműködés
- a törvényeket, parancsokat a jogalkotói akaratnak megfelelően hajtja végre
- öncélúság mellőzése
- Minősítési táblázat bevezetése (az ügyfél véleményét is figyelembe vette)
- a központi akaratnak alárendelt, lojális hivatalnoki réteg --> azaz hivatásos közszerződési hivatalnoki réteg

A közigazgatási személyzeti politika története IV. / Dualizmus

- A modern személyzeti politika egyes elemei a kiegyezést követően alakultak ki Mo.-n.
 - 1868. évi XLIV. törvény --> a hivatal betöltésénél a személyes képesség az irányadó
 - 1883. évi I. törvény --> minden közig. állás elnyeréséhez legalább államtudományi államvizsga szükséges
 - 1893 --> rendezik az állami tisztviselők illetményeit
 - 1912 --> nyugdíj
- A közhatalatra vonatkozó szabályozás nehezen áttekinthetővé és bonyolultá vált.

A közigazgatási személyzeti politika története

V. / Két világháború közötti időszak I.

- **1929. évi XXX. törvény**
 - a közigazgatási tisztviselők és egyéb alkalmazottak személyi és szolgálati viszonyaira,
 - elméleti és gyakorlati képezésre,
 - a vármegyei és városi tisztviselők alkalmazására,
 - a vármegyei tisztviselők fizetési osztályokba sorolására vonatkozó szabályok

A közigazgatási személyzeti politika története

VI. / Két világháború közötti időszak II.

- 1933. évi XVI. törvény

ÁLTALÁNOS VIZSGA	SZAKVIZSGA
kötelező	kötelező
Általános gyakorlati ismeretek a közig.-ről	Gyakorlati ismeretek szakig. szerint
	Négy féle, ig. terület szerint a tisztviselő választ
	Előfeltétel: 3 év gyakorlat

- Differenciált jogi szabályozottság
- Magyar: közszolgálatról szóló tv. megalkotásának szükségességét hangsúlyozza

A közigazgatási személyzeti politika története

VII. / II. világháború utáni időszak I.

- A zárt (karrier) rendszer a politikai rendszerváltás akadályozó tényezője --> összeegyeztethetetlen a dolgozói egyenlőség elvével
- --> zárt (karrier) rendszer megszüntetése és a zsákmányrendszer (kezdetben egy visszafogottabb) kialakulása **1945-1949 között**

A közigazgatási személyzeti politika története

VIII. / II. világháború utáni időszak II.

- **1949 után zsákmányrendszer**
 - képesítési követelmények csökkentése, eltörlése (kivéve: különleges végzettséget igénylő munkakörök: orvos)
 - az államigazgatás megnyílt a laikus tömeg előtt --> szakmai színvonal csökkenése, létszám növekedése
 - Fokozatosan felszámolásra kerülnek a közszolgálatra vonatkozó speciális szabályok
 - privilégiumok, automatikus előmeneteli és fizetési rendszer megszüntetése
 - **1951.** --> Mt. Alá kerülnek a közig. dolgozók --> megszűnik a karrier-rendszerű közszolgálat
- Magyarországon

A közigazgatási személyzeti politika története

IX. / II. világháború utáni időszak III.

Mérsékelt konszolidáció

- **1021/1960 (IX.4.) kormányhatározat** --> képesítési követelmények bevezetése (a tanácsok vh. bizottságai titkárságainál és szakig. szerveinél)
- **38/1973 (XII.27.) MT rendelet** államigazgatási dolgozók jogállására vonatkozó sajátos szabályokról
- önálló bérrendszer bevezetése a közigazgatásban és az igazságszolgáltatásban
- **Tanácsakadémia** --> rendszeres szakmai képzés, továbbképzés (kezdetben politikai képzés, később előtérbe kerül a szakmai tárgyak oktatása)

A közigazgatási személyzeti politika története

X. / Rendszerváltást követő időszak I.

1989. után

- Megváltozik a gazdasági, társadalmi rendszer és új alapokra helyezik az állami személyzeti politikát
- a túlzott állami beavatkozást korlátozzák a versenyszférában <----> kötöttebb szabályozás az államigazgatásban

A közigazgatási személyzeti politika története

XI. / Rendszerváltást követő időszak II.

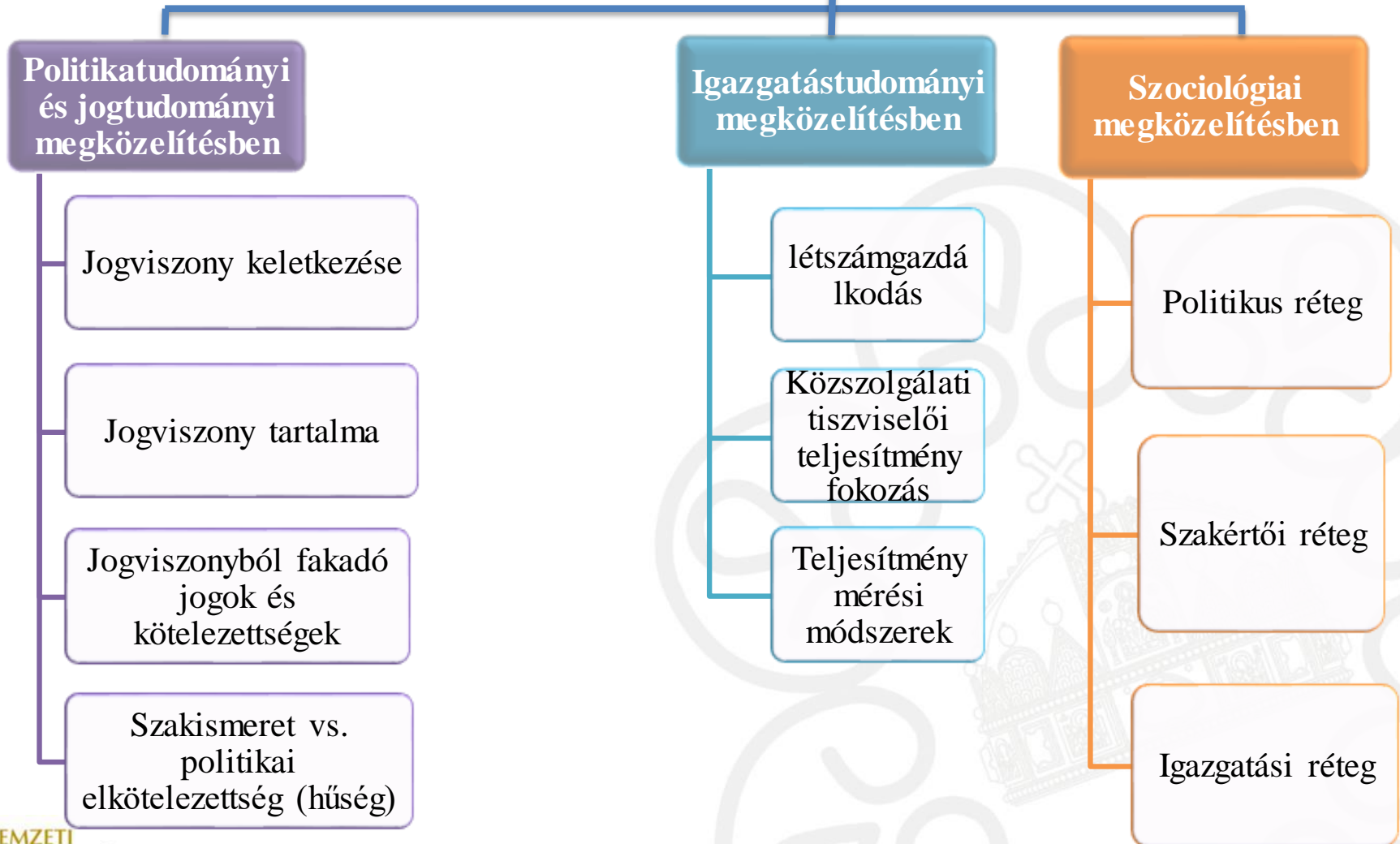
1992. évi XXIII. törvény a köztisztviselők jogállásáról

- egységes, átfogó szabályozás a jogviszony minden lényeges eleméről (kinevezés, jogviszony megszűnése)
- érdemeken alapuló / szolgálati időhöz kötött előmeneteli rendszer
- azonos követelmények a központi és helyi igazgatásban
- önálló döntési lehetőség a helyi önkormányzatoknak (kapcsolódva az autonómiájukhoz)
- részletes, normatív szabályozás
- szigorú képesítési előírások,
- általános vizsgakötelezettség,
- összeférhetetlenségi szabályok,
- stabil, kiszámítható, professzionális, karrier-elvű közzszolgálat megteremtése

III. A közigazgatással foglalkozó tudományok a közigazgatás személyi állományáról

A közigazgatással foglalkozó tudományok a közigazgatás személyi állományáról

IV. A közszerolgálati dolgozók kategóriái

LEGTÁGABB ÉRTELEMBEN VETT KÖZSZOLGÁLAT

KÖZIGAZGATÁSI DOLGOZÓK

Nem
közigazgatás
i közhatlami
tevékenység

Civil közigazgatás

Rendvédele
m

államigazgatási dolgozók

helyi
önkormányz
ati dolgozók

költségvetési
szervek

rendvédelmi
szervek
(hivatásos)

bíróságok,
ügyészségek,
stb.

Politikai
felsővezető,
politikai vezető,
tanácsadó,
biztosok

kormánytisztviselők

köztisztviselő
k

közalkalmaz
ottak

szolgálati
jogviszony

bírák,
ügyészek,
stb.

Kit.

Kttv. + Kit.

Kttv.

Kjt.

külön tv.-ek

külön tv.-ek

politikai felsővezetők	miniszterelnök, miniszter, államtitkár (<i>politikai szolgálati jogviszony</i>)	Kit.
politikai vezetők	Kormány megbízott (<i>politikai szolgálati jogviszony</i>)	Kit.
tanácsadók	politikai tanácsadó, politikai főtanácsadó és a kabinetfőnök (<i>politikai szolgálati jogviszony</i>)	Kit.
biztosok	Kormánybiztos, miniszterelnöki biztos, miniszteri biztos (<i>politikai szolgálati jogviszony</i>)	Kit.
kormánytisztviselők	a szakmai felsővezető (a Miniszterelnöki Kormányiroda és a minisztérium közigazgatási államtitkára, a Miniszterelnöki Kormányiroda és a minisztérium helyettes államtitkára, a kormányzati főhivatal és a központi hivatal vezetője és vezetőjének helyettese, a kormányhivatal főigazgatója), a szakmai vezető (a kormányhivatal igazgatója a járási hivatal, illetve a fővárosban a fővárosi kerületi hivatal vezetője és vezetőjének helyettese, a főosztályvezető, és az osztályvezető), a központi kormányzati igazgatási szervek és ezek területi szervei kormánytisztviselője, a területi kormányzati igazgatási szervek kormánytisztviselője és kormányzati ügykezelője. (<i>kormányzati szolgálati jogviszony</i>)	Kttv . + Kit.
köztisztviselők	önkormányzati képviselő-testületek hivatalai (jegyző, ügyintéző stb.) a kormány alá nem tartozó szervek (Ogy, KE, AB Hivatala, autonóm állig. szervek, önálló szabályozó szervek) (<i>közszolgálati jogviszony</i>)	Kttv .
kormányzati és közszolgálati ügykezelők	kormányzati és közszolgálati ügykezelők ügyviteli feladatok (<i>kormányzati szolgálati / közszolgálati jogviszony</i>)	Kttv . + Kit.
közalkalmazottak	az állam és a helyi önkormányzat költségvetési szervek: oktatás, egészségügy, szociális, kulturális szféra (közalkalmazotti jogviszony)	Kjt.
hivatásos állomány	(fegyveres szervek): rendőrség (határőrség), pénzügyőri állomány, polgárin nemzetbiztonsági szolgálatok, katasztrófavédelem, Magyar Honvédség, büntetés-végrehajtási szervek dolgozói	Hszt ./ Haj.
közvállalatok dolgozói	MÁV, MVM, BKK, Volán társaságok, Posta stb. (munkajogviszony)	Mt.

Kormányzati igazgatási szervek

Központi kormányzati igazgatási szervek (ezek területi és helyi szervei)

Területi kormányzati igazgatási szervek

Kormány	Miniszterelnöki Kormányiroda	minisztérium	kormányzati főhivatal	központi hivatal	fővárosi és megyei kormányhivatal

a kormányzati igazgatás tisztségviselői

politikai szolgálati jogviszony			biztosi jogviszony			kormányzati szolgálati jogviszony				
politikai felsővezető	politikai vezető	politikai (fő)tanácsadó, kabinetfőnök	kormánybiztos	miniszterelnöki biztos	miniszteri biztos	szakmai felsővezető		szakmai vezető		
politikai felsővezető						szakmai felsővezető				
miniszter-elnök	miniszter	államtitkár				közig. államtitkár	hely. államtitkár	kormány-zati főhivatal, központi hivatal vezetője, helyettese	kormány-hivatal főigazgató	
politikai vezető						szakmai vezető				
kormány megbízott						kormány-hivatal igazgató	járási hivatal vezetője, helyettese	főoszt. vezető	osztály-vezető	
központi kormányzati igazgatási szervek, ezek területi és helyi szerveinek kormánytisztviselője					területi kormányzati igazgatási szervek kormánytisztviselője és kormányzati ügykezelője					

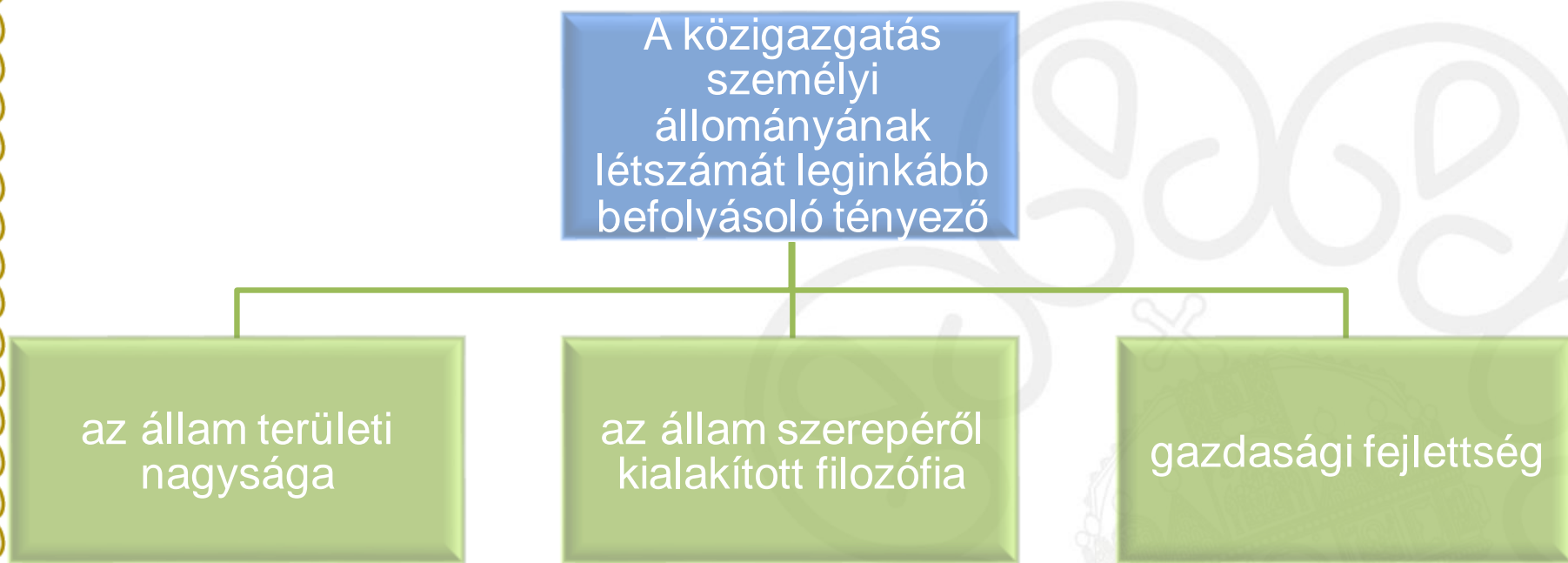
V. A közigazgatás személyi állományának létszáma, összetétele

A közigazgatás személyi állományának létszámát befolyásoló legfontosabb tényező

A közigazgatás személyi állományának létszámát leginkább befolyásoló tényező

lakosság szám

A közigazgatás személyi állományának létszámát nem befolyásoló tényezők

A közigazgatás személyi állományának létszáma

Köszolgálat

a) legnagyobb szervezetrendszer

- képviseleti szervek (Országgyűlés és mintegy 3000 önkormányzat)
- igazságszolgáltatást végző szervek (bíróság, ügyészség)
- közigazgatás (kb. 1500 szerv)
- 20 ezer költségvetési szerv

b) legnagyobb létszámú szervezetrendszer

- képviseleti szervek: mintegy 30.000 fő
- igazságszolgáltatást végző szervek: 10–15 ezer fő
- közigazgatás: mintegy 113.000

KÖSZÖNÖM A MEGTISZTELŐ FIGYELMÜKET!

Ivan.Daniel@uni-nke.hu

